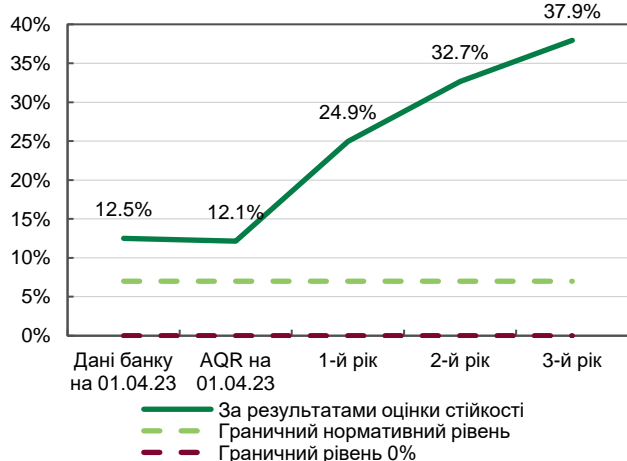

У 2023 році Національний банк провів оцінку стійкості найбільших банків України після річної перерви, спричиненої повномасштабним вторгненням. Підходи до оцінки стійкості та загальні її результати описано в [червневому](#) та [грудневому](#) Звітах про фінансову стабільність відповідно¹. У цій публікації представлено результати оцінки стійкості для окремих банків та визначені Національним банком на її основі необхідні (цільові) рівні достатності капіталу. Банки, для яких встановлено підвищені цільові нормативи достатності капіталу, надалі складатимуть програму капіталізації або реструктуризації активів.

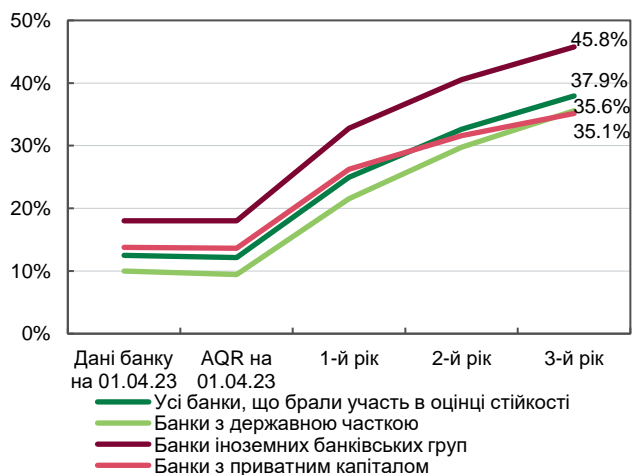
Графік 1. Середньозважені оцінки нормативу достатності основного капіталу (НЗ) банків за результатами оцінки стійкості

Зважено за обсягом активів, зважених на ризик, для кожного з років. AQR – оцінка якості активів. Цього року для банків встановлено два граничні рівні для нормативів достатності капіталу: на рівні нормативних значень та 0%.

Джерело: НБУ.

Графік 2. Середньозважені оцінки нормативу достатності основного капіталу за результатами оцінки стійкості (за групами банків)

Джерело: НБУ.

Минулого року оцінку стійкості проходили 20 банків, що разом мають більше 90% активів банківської системи. Оцінка стійкості здійснювалася Національним банком та включала оцінку якості активів (далі AQR), верифікацію вартості найбільших об'єктів застави за кредитами, екстраполяцію результатів AQR (за потреби) та розрахунок показників діяльності банку на наступні три роки. Розрахунок показників діяльності фактично замінив традиційне стрес-тестування. Його здійснено лише за базовим макроекономічним сценарієм на основі макропрогнозу Національного банку. Цей сценарій був помірно консервативним, щоб виявити можливий вплив основних ризиків на діяльність банків за їх поточного стану.

Результати оцінки стійкості, зокрема оцінені показники діяльності на горизонті трьох років, варто інтерпретувати виключно в контексті ключових припущень моделі:

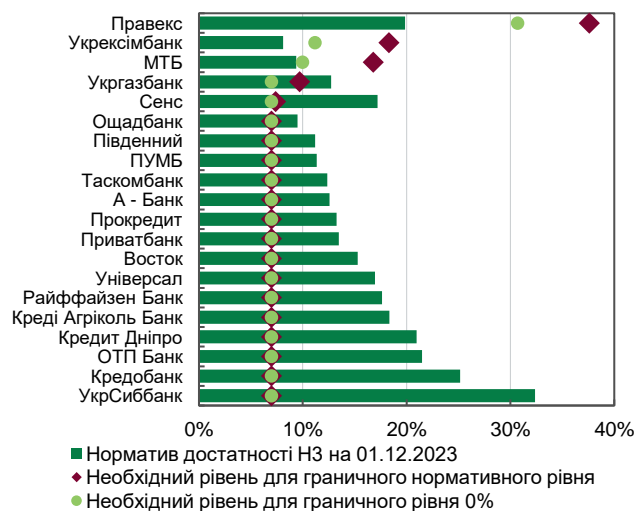
- баланс банків припускався статичним, тобто на нього впливала лише зміна якості активів та обмінного курсу;
- припускалася капіталізація поточних прибутків упродовж усього прогностичного періоду.

Водночас у розрахунках не було враховано підвищення ставки податку на прибуток банків. Це рішення було прийняте майже одночасно із завершенням оцінки стійкості. Проте вищі ставки податку не матимуть впливу на цільові нормативні значення достатності капіталу банків. Підвищені нормативи за результатами оцінки стійкості встановлювалися лише для тих банків, що працюють збитково в прогностичному періоді. У них не виникає зобов'язань з податку на прибуток. Водночас вище оподаткування сповільнить нарощення капіталу надалі.

У AQR перевірено близько 60 боржників – юридичних осіб та 30 боржників – фізичних осіб кожного банку. Унаслідок AQR кредитний ризик, що оцінюється відповідно до

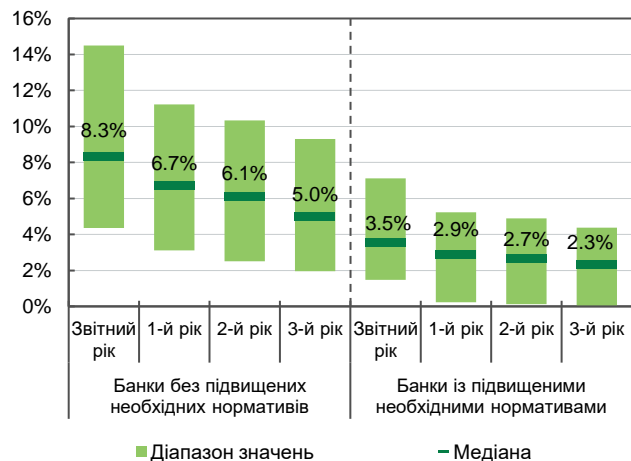
¹ Підходи до оцінки стійкості наведено у [вставці 3 "Особливості оцінки стійкості банків у 2023 році"](#) червневого Звіту про фінансову стабільність, а загальні її результати – у [розділі 3.6 "Ризик достатності капіталу"](#) Звіту про фінансову стабільність за грудень 2023 року.

Графік 3. Необхідні рівні нормативів достатності основного капіталу банків за результатами оцінки стійкості

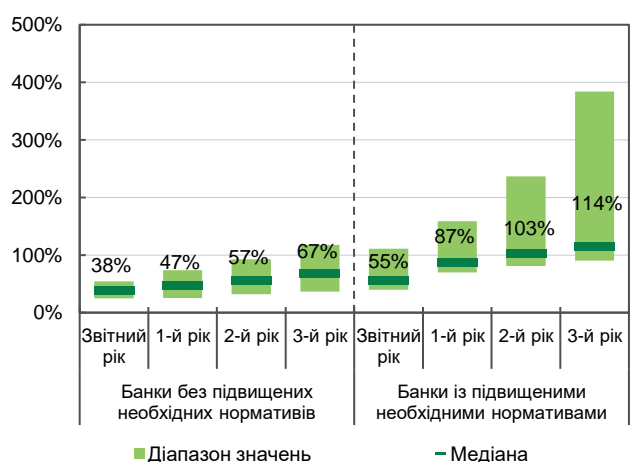
Джерело: НБУ.

Графік 4. Чиста процентна маржа банків за результатами оцінки стійкості

Джерело: НБУ.

Графік 5. Співвідношення операційних витрат та доходів банків

Дані за звітний період не враховують коригування на неповторювальні елементи згідно із Технічним завданням третього етапу оцінки стійкості.

Джерело: НБУ.

Положення № 351² (пруденційні резерви), скориговано приблизно на 1%, переважно за кредитами бізнесу. Виявлено помилки в оцінці кредитного ризику близько десятої частини клієнтів юридичних осіб, 8% помилок стосувалися невизнання дефолту боржників. Однак на цей усереднений показник значний вплив мають результати чотирьох банків – для них скориговано оцінку за більш ніж 15% боржників у вибірці.

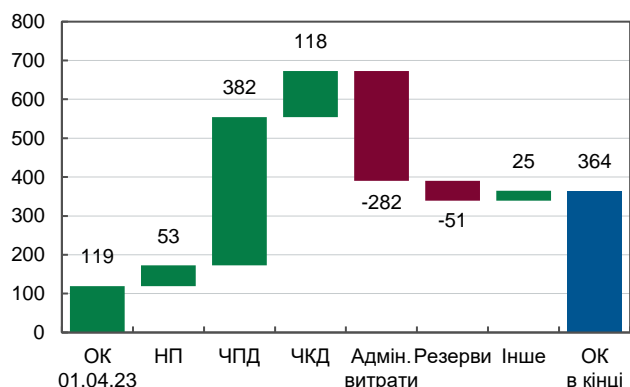
На другому етапі оцінки стійкості проведено верифікацію вартості заставного майна банків. Під час верифікації Національний банк надав низку зауважень до звітів з оцінки, що були враховані банками, а звіти, до яких виникли зауваження – оновлено. Водночас це не призвело до суттєвого коригування розміру кредитного ризику – воно становило всього 0.5%. Екстраполяція результатів AQR (що проводилася на основі вибірки боржників), на весь кредитний портфель знадобилася для п'яти банків. Екстраполяція призвела до додаткового коригування розміру кредитного ризику на менше ніж 0.5% для всіх банків. Усі коригування розміру кредитного ризику (пруденційних резервів) не мали значного негативного впливу на капітал банків, адже у 16 з 20 банків загальний обсяг резервів та уцінок за МСФЗ перевищував обсяги пруденційних резервів у середньому на 10%. Тож підвищення розміру кредитного ризику (пруденційних резервів) не призводило до виникнення непокритого кредитного ризику та коригування капіталу.

У прогностичному періоді достатність основного капіталу банків у середньому зросла на 20 в. п. до 38% наприкінці третього року завдяки тому, що більшість фінустанов залишалися прибутковими. Проте розрахункова рентабельність банків у прогнозі знижувалася. Значною мірою це пояснюється скороченням чистої процентної маржі банків. Під час оцінювання стійкості припускалося значно швидше зниження ставок за активами, ніж за зобов'язаннями банків. Також прогноз передбачав скорочення чистих комісійних доходів та доходів від операцій з валютою з одночасним зростанням адміністративних витрат. Тож співвідношення операційних витрат та доходів банків погіршувалося. Водночас припускалися втрати банків від кредитного ризику. Сукупний ефект дії цих чинників для п'яти банків зумовив необхідний рівень достатності капіталу, що вищий за мінімальний нормативний.

Головною причиною виникнення потреби в капіталі для п'яти банків стала їхня значно нижча за середню для сектору операційна ефективність. Майже всі ці банки мали низьку процентну маржу та високе співвідношення операційних витрат та доходів у звітному періоді, який охоплював три останні квартали 2022 року та I квартал 2023 року. Суттєвий негативний вплив на капітал декількох банків спричинили розрахункові втрати від кредитного ризику.

² Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затверджене постановою Правління Національного банку України від 30 червня 2016 року № 351 (зі змінами).

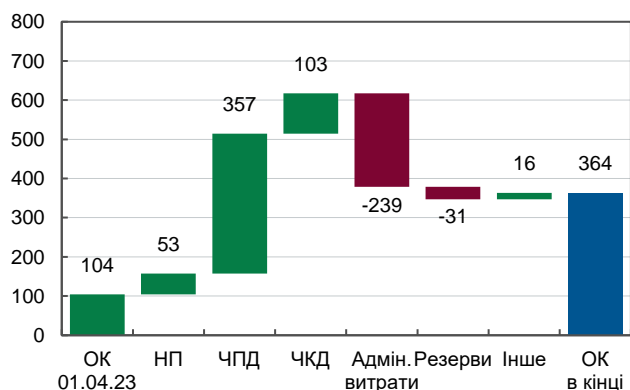
Графік 6. Чинники зміни основного капіталу (ОК) за трирічний період за результатами оцінки стійкості, млрд грн

НП – нерозподілений прибуток, ЧПД – чистий процентний дохід, ЧКД – чистий комісійний дохід.

Джерело: НБУ.

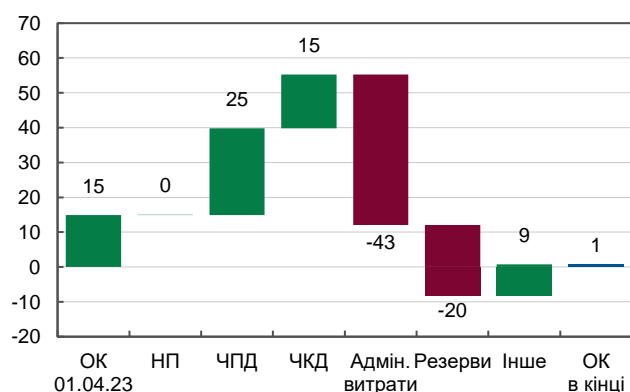
Графік 7. Чинники зміни основного капіталу (ОК) за трирічний період за результатами оцінки стійкості банків, для яких не встановлено підвищених необхідних рівнів нормативів, млрд грн

НП – нерозподілений прибуток, ЧПД – чистий процентний дохід, ЧКД – чистий комісійний дохід.

Джерело: НБУ.

Графік 8. Чинники зміни основного капіталу (ОК) за трирічний період за результатами оцінки стійкості банків, для яких встановлено підвищені необхідні рівні нормативів, млрд грн

НП – нерозподілений прибуток, ЧПД – чистий процентний дохід, ЧКД – чистий комісійний дохід.

Джерело: НБУ.

Два із п'яти банків, для яких встановлено підвищені необхідні рівні нормативів, вже мають норматив достатності понад необхідний рівень на початок грудня. Цим банкам потрібно щонайменше утримувати капітал на встановленому для них цільовому рівні. Розрахований еквівалент потреби в капіталі решти банків у грудні 2023 року становив близько 10 млрд грн. Ця сума потрібна для досягнення цільових рівнів достатності капіталу, що гарантуватимуть дотримання банками нормативних значень у прогностичному періоді.

Банки, для яких встановлено підвищені необхідні рівні нормативів достатності капіталу, найближчим часом мають подати до Національного банку програми реструктуризації або капіталізації. У цих програмах банки відображатимуть заходи для поетапного досягнення встановленого рівня нормативів. Необхідний рівень, що визначено граничним рівнем достатності капіталу 0%, банки мають забезпечити до кінця вересня 2024 року, а граничний нормативний рівень (7% та 10% для основного та регулятивного капіталу відповідно) – до кінця березня 2026 року. Ключовими заходами банків у програмах очікувано стане реструктуризація балансів та поліпшення операційної ефективності. Такі заходи знизять вразливість фінансових установ до ризиків, тобто поліпшать їхній профіль ризику. Водночас банки за рахунок прибутку та збільшення обсягів капіталу повинні поступово підвищувати поточні значення достатності капіталу, у такий спосіб наближаючись до необхідного рівня.

Результати оцінки стійкості в розрізі банків

Таблиця 1. Основний та регулятивний капітал банків України за результатами оцінки стійкості, млн грн

Банк	Основний капітал					Регулятивний капітал				
	На 01.04.2023		1-й рік	2-й рік	3-й рік	На 01.04.2023		1-й рік	2-й рік	3-й рік
	Дані банку	AQR				Дані банку	AQR			
Приватбанк	27 248	27 248	99 258	137 558	170 105	54 466	54 466	110 363	148 663	181 210
Ощадбанк	14 155	14 155	23 903	27 512	28 468	19 650	19 650	25 160	28 769	29 725
Райффайзен Банк	12 703	12 703	21 221	26 934	30 692	16 438	16 438	21 455	27 169	30 927
Сенс	4 958	2 840	2 625	3 041	2 812	6 442	4 324	3 883	3 901	3 256
Універсал	6 510	6 510	15 257	19 521	22 853	9 475	9 475	15 257	19 521	22 853
ПУМБ	7 228	7 228	14 179	16 193	16 823	12 427	12 427	14 449	16 463	17 093
Укресімбанк	4 275	2 712	-3 351	-5 126	-7 450	8 133	5 402	-3 374	-5 148	-7 472
Укргазбанк	8 309	8 309	6 721	7 238	6 408	8 368	8 368	6 780	7 298	6 467
ОТП Банк	7 234	7 234	17 946	22 160	25 203	12 315	12 315	17 807	22 021	25 064
УкрСиббанк	8 808	8 808	19 064	23 092	25 681	14 119	14 119	19 069	23 097	25 685
Креді Агріколь Банк	5 565	5 565	9 531	12 753	15 107	6 061	6 061	9 856	12 920	15 191
Кредобанк	3 481	3 481	4 875	6 024	6 788	3 912	3 912	4 964	6 113	6 877
А – Банк	1 768	1 768	3 412	4 129	4 553	2 305	2 305	3 414	4 131	4 556
Таскомбанк	2 269	2 269	2 573	2 774	2 806	3 101	2 578	2 581	2 781	2 814
Прокредит	2 407	2 407	2 689	2 758	2 595	3 203	3 203	3 585	3 669	3 515
Південний	2 505	2 505	5 561	6 607	7 285	4 342	4 342	5 754	6 777	7 431
Кредит Дніпро	1 236	1 236	1 576	1 736	1 736	1 660	1 660	1 660	1 820	1 820
Восток	1 262	1 262	2 290	2 710	2 910	1 976	1 976	2 604	2 961	3 096
МТБ	684	337	-40	-119	-225	839	434	-40	-119	-225
Правекс	671	675	207	-227	-764	728	733	264	-227	-764

Джерело: НБУ.

Таблиця 2. Нормативи достатності основного (Н3) та регулятивного (Н2) капіталу банків України за результатами оцінки стійкості, %

Банк	Основний капітал (Н3)					Регулятивний капітал (Н2)				
	На 01.04.2023		1-й рік	2-й рік	3-й рік	На 01.04.2023		1-й рік	2-й рік	3-й рік
	Дані банку	AQR				Дані банку	AQR			
Приватбанк	11.73	11.73	40.66	55.82	68.76	23.45	23.45	45.20	60.33	73.25
Ощадбанк	10.26	10.26	17.13	25.26	28.39	14.24	14.24	18.03	26.42	29.64
Райффайзен Банк	14.87	14.87	25.10	31.96	36.65	19.25	19.25	25.38	32.24	36.93
Сенс	8.74	5.20	4.81	5.60	5.23	11.35	7.92	7.12	7.18	6.06
Універсал	16.49	16.49	37.75	49.26	59.08	24.01	24.01	37.75	49.26	59.08
ПУМБ	12.00	12.00	23.60	27.32	28.93	20.63	20.63	24.05	27.78	29.40
Укрексімбанк	4.61	2.98	-3.65	-5.53	-8.01	8.78	5.93	-3.67	-5.55	-8.04
Укргазбанк	11.97	11.97	9.73	10.44	9.34	12.06	12.06	9.82	10.52	9.42
ОТП Банк	19.09	19.09	45.50	56.29	64.44	32.50	32.50	45.15	55.94	64.08
УкрСиббанк	28.31	28.31	59.15	71.33	79.30	45.38	45.38	59.17	71.35	79.31
Креді Агріколь Банк	16.43	16.43	27.43	36.28	42.67	17.90	17.90	28.36	36.75	42.91
Кредобанк	22.06	22.06	31.08	38.47	43.55	24.79	24.79	31.65	39.04	44.12
А – Банк	16.58	16.58	31.63	38.83	43.55	21.62	21.62	31.65	38.85	43.58
Таскомбанк	12.67	13.05	14.70	15.83	16.07	17.32	14.83	14.74	15.87	16.11
Прокредит	13.33	13.33	14.16	14.42	13.51	17.74	17.74	18.88	19.18	18.30
Південний	12.37	12.37	27.05	31.86	35.04	21.44	21.44	27.98	32.68	35.74
Кредит Дніпро	20.43	20.43	26.75	28.97	29.03	27.43	27.43	28.17	30.37	30.43
Восток	12.83	12.83	22.54	26.62	28.62	20.10	20.10	25.62	29.09	30.45
МТБ	11.34	6.00	-0.75	-2.19	-4.15	13.92	7.71	-0.75	-2.19	-4.15
Правекс	14.31	14.39	4.45	-4.88	-16.51	15.53	15.61	5.69	-4.88	-16.51

Джерело: НБУ.

Таблиця 3. Необхідні рівні нормативів достатності капіталу за результатами оцінки стійкості, %

Банк	Необхідний (цільовий) рівень нормативів			
	для граничних рівнів на рівні 0% із досягненням до жовтня 2024 року		для граничних рівнів на рівні нормативних значень із досягненням до квітня 2026 року	
	Н2	Н3	Н2	Н3
Приватбанк	10.0	7.0	10.0	7.0
Ощадбанк	10.0	7.0	10.0	7.0
Райффайзен Банк	10.0	7.0	10.0	7.0
Сенс	10.0	7.0	10.4	7.4
Універсал	10.0	7.0	10.0	7.0
ПУМБ	10.0	7.0	10.0	7.0
Укрексімбанк	14.2	11.2	21.3	18.3
Укргазбанк	10.0	7.0	12.7	9.7
ОТП Банк	10.0	7.0	10.0	7.0
УкрСиббанк	10.0	7.0	10.0	7.0
Креді Агріколь Банк	10.0	7.0	10.0	7.0
Кредобанк	10.0	7.0	10.0	7.0
А – Банк	10.0	7.0	10.0	7.0
Таскомбанк	10.0	7.0	10.0	7.0
Прокредит	10.0	7.0	10.0	7.0
Південний	10.0	7.0	10.0	7.0
Кредит Дніпро	10.0	7.0	10.0	7.0
Восток	10.0	7.0	10.0	7.0
МТБ	13.0	10.0	19.8	16.8
Правекс	33.7	30.7	40.6	37.6

Джерело: НБУ.